

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/192/2003

WIEK EMERYTALNY KOBIET I MĘŻCZYŹN

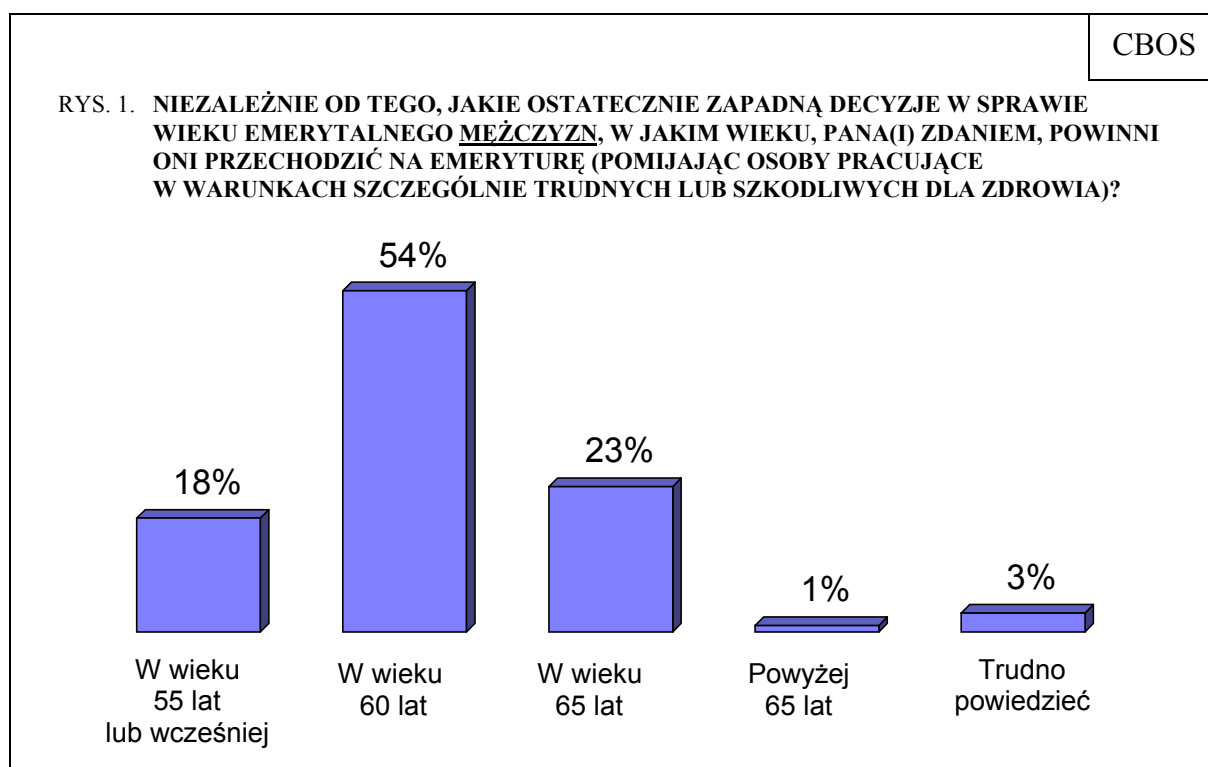
KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, GRUDZIEŃ 2003

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Zrównanie wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn to problem, który dzieli społeczeństwo i jego elity. Polityczne i gospodarcze elity są w dużej mierze zgodne, że należy wprowadzić to rozwiązanie, jednak brak jest społecznej akceptacji podwyższenia wieku emerytalnego kobiet¹.

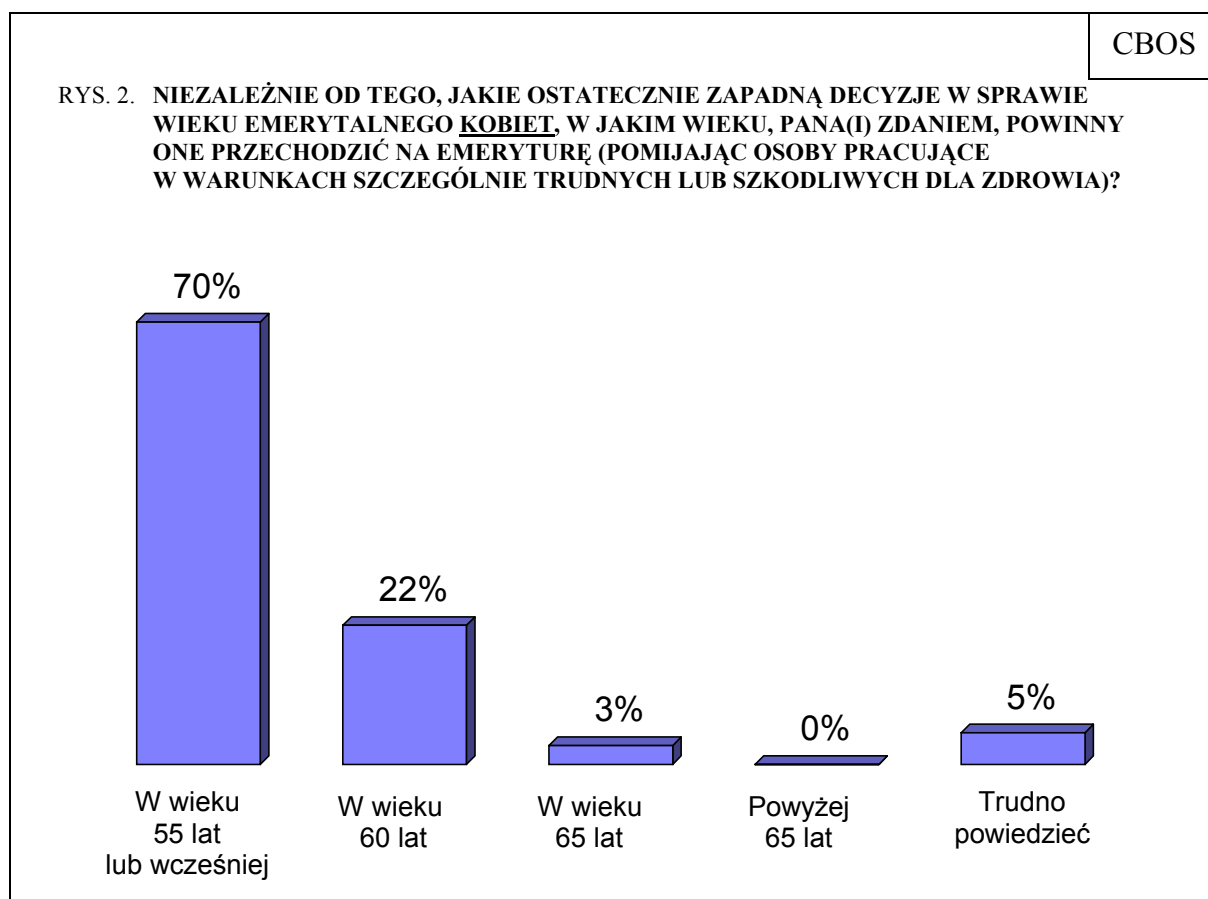
Ponad połowa badanych (54%) opowiada się za tym, aby mężczyźni przechodzili na emeryturę po ukończeniu 60 lat. Około jednej czwartej (23%) jest zdania, że mężczyźni powinni kończyć aktywność zawodową w wieku 65 lat, a niemal jedna piąta (18%) - że po ukończeniu 55 lat lub jeszcze wcześniej.

¹ Badanie „Omnibus” przeprowadzono w dniach od 29 listopada do 2 grudnia 2003 roku na liczącej 1000 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Poglądy respondentów są więc w dużym stopniu zgodne z obecną praktyką, kiedy mężczyźni formalnie przechodzą na emeryturę w wieku 65 lat, lecz liczne grupy zawodowe mają prawo do wcześniejszej emerytury, zarazem funkcjonuje rozwinięty system zachęt do wcześniejszego wycofywania się z rynku pracy. Mężczyźni nieco częściej niż kobiety opowiadają się za tym, aby mogli przechodzić na emeryturę w wieku 55 lat lub wcześniej. Osoby w wieku przedemerytalnym i emerytalnym częściej niż inne są zdania, że mężczyźni nadal powinni uzyskiwać prawo do emerytury w wieku 65 lat.

Opinie na temat wieku emerytalnego kobiet są jednoznaczne. Ponad dwie trzecie ankietowanych (70%) opowiada się za najwcześniejszym możliwym wiekiem emerytalnym dla kobiet, a nieco ponad jedna piąta (22%) - za pozostawieniem tego wieku na poziomie 60 lat. Różnice poglądów w tej kwestii między kobietami a mężczyznami są niewielkie.

W porównaniu z kwietniem 2002 Polacy częściej opowiadają się za obniżeniem wieku emerytalnego - wyraźnie zwiększył się odsetek postulujących najniższy możliwy wiek emerytalny. Dotyczy to zakończenia aktywności zawodowej zarówno kobiet, jak i mężczyzn. Jednocześnie zmalała liczba respondentów opowiadających się za tym, aby kobiety i mężczyźni przechodzili na emeryturę w wieku 65 lat.

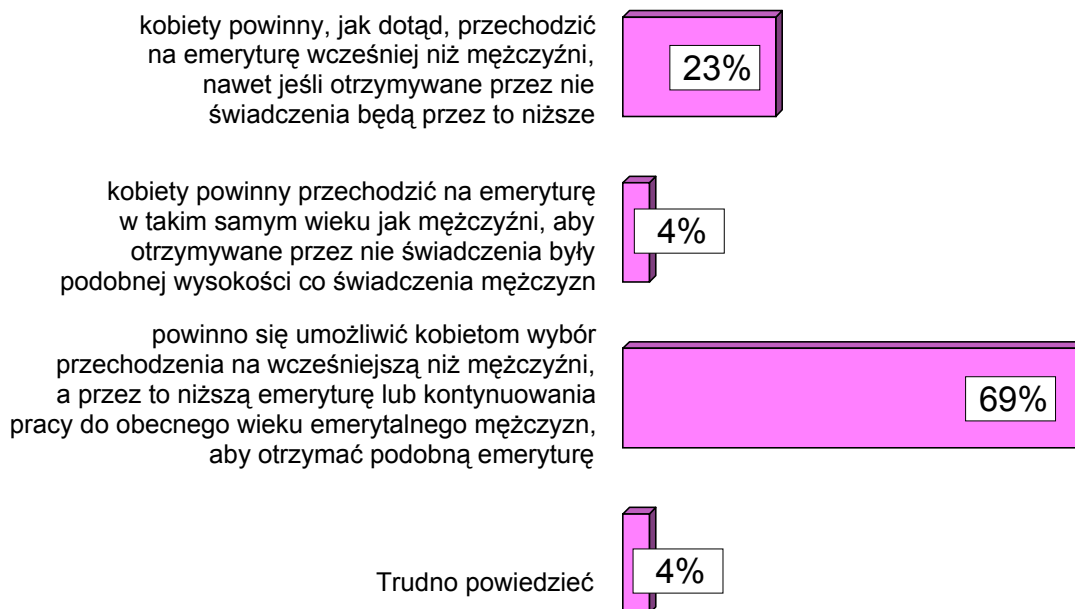
Osoby najlepiej wykształcone (i pracujące w zawodach wymagających wyższych kwalifikacji) częściej niż pozostałe są za późniejszym wiekiem emerytalnym zarówno kobiet, jak i mężczyzn.

Tabela 1

Niezależnie od tego, jakie ostatecznie zapadną decyzje w sprawie wieku emerytalnego mężczyzn i kobiet, w jakim wieku, Pana(i) zdaniem, powinni(y) oni (one) przechodzić na emeryturę (pomijając osoby pracujące w warunkach szczególnie trudnych lub szkodliwych dla zdrowia)?	Wskazania respondentów dotyczące optymalnego wieku emerytalnego					
	dla mężczyzn			dla kobiet		
	X 1999	IV 2002	XII 2003	X 1999	IV 2002	XII 2003
	w procentach					
W wieku 55 lat lub wcześniej	34	11	18	85	52	70
W wieku 60 lat	51	46	54	12	31	22
W wieku 65 lat	13	34	23	1	9	3
Powyżej 65 lat	1	1	1	1	0	0
Trudno powiedzieć	1	8	3	1	8	5

W kolejnym pytaniu połączyliśmy dwie kwestie: wysokość przyszłej emerytury i wiek, w jakim kończy się pracę zawodową. Zapytaliśmy respondentów, czy według nich kobiety powinny wcześniej niż mężczyźni przechodzić na emeryturę (i otrzymywać niższe świadczenia), w tym samym wieku co mężczyźni (i dostawać emerytury w porównywalnej wysokości) czy też powinny mieć możliwość wyboru. Zdecydowana większość społeczeństwa (69%) opowiada się za tym, aby kobietom dano możliwość wyboru. Około jednej czwartej (23%) uważa, że kobiety powinny przechodzić na emeryturę wcześniej niż mężczyźni, nawet jeśli otrzymywane przez nie świadczenia będą przez to niższe, natomiast nieliczni (4%) są za zrównaniem wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn, aby wysokość ich świadczeń emerytalnych była porównywalna.

RYS. 3. **PIERWSZE EMERYTURY Z NOWEGO SYSTEMU BĘDĄ DOPIERO ZA KILKA LAT, ALE JUŻ DZIŚ WIADOMO, ŻE JEŚLI KOBIETY BĘDĄ PRZECHODZIŁY NA EMERYTURĘ WCZEŚNIEJ NIŻ MĘŻCZYŹNI, TO EMERYTURY KOBIET BĘDĄ DUŻO NIŻSZE NIŻ EMERYTURY MĘŻCZYŹN. CZY, PANA(I) ZDANIEM:**

Płeć, wiek i wykształcenie to czynniki różnicujące opinie w tej sprawie. Mężczyźni częściej niż kobiety opowiadają się za wyrównaniem wieku emerytalnego; kobiety natomiast trochę częściej niż mężczyźni chciałyby, aby zachowane zostały dotychczasowe zasady przechodzenia na emeryturę. Badani w wieku emerytalnym i przedemerytalnym (mający 55 lat i więcej) częściej niż pozostali są za tym, aby nie zmieniać wieku emerytalnego kobiet, natomiast im są młodszy, tym częściej uważają, że kobiety powinny mieć możliwość decydowania o tym, kiedy zakończyć aktywność zawodową. Wraz ze wzrostem wykształcenia maleje przywiązanie do obecnego systemu, zwiększa się zaś odsetek osób opowiadających się za wolnym wyborem wieku emerytalnego przez kobiety.

Polacy w przeważającej większości są za tym, aby kobiety mogły same decydować, kiedy odejdą na emeryturę. Poproszeni o wybór optymalnego wieku emerytalnego dla kobiet wskazują najniższy możliwy. Także w odniesieniu do mężczyzn większość Polaków uważa, że wiek emerytalny powinien być niższy niż obecnie obowiązujący.

Opracował

Michał WENZEL

A N E K S

Tabela 1. Niezależnie od tego, jakie ostatecznie zapadną decyzje w sprawie wieku emerytalnego mężczyźni, w jakim wieku, Pana(i) zdaniem, powinni oni przechodzić na emeryturę (pomijając osoby pracujące w warunkach szczególnie trudnych lub szkodliwych dla zdrowia)?
 1 - W wieku 55 lat lub wcześniej; 2 - W wieku 60 lat; 3 - W wieku 65 lat;
 4 - Powyżej 65 lat

	(%)					
	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	18	54	23	1	3	998
Płeć						
Mężczyźni	24	49	22	1	3	476
Kobiety	14	59	23	1	3	522
Wiek						
18-24 lat	28	52	16	1	3	153
25-34	30	51	15	1	4	175
35-44	22	61	17	1	1	162
45-54	16	56	26	0	3	207
55-64	9	55	32	1	3	125
65 lat i więcej	6	51	33	4	6	175
Miejsce zamieszkania						
Wieś	23	54	18	1	5	365
Miasto do 20 tys.	13	54	28	1	4	128
20-100 tys.	23	58	18	0	1	196
101-500 tys.	14	56	26	1	3	194
501 tys. i więcej mieszk.	11	46	37	4	2	115
Wykształcenie						
Podstawowe	21	54	20	0	5	279
Zasadnicze zawodowe	23	59	15	1	2	253
Średnie	16	53	27	1	3	351
Wyższe	10	46	36	6	2	114
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	13	45	37	5	0	60
Prac.umysł.niż.szczębla	18	56	25	1	0	87
Pracownicy fiz.- umysł.	15	67	15	1	1	88
Robotnicy wykwalifikowani	35	49	12	0	4	82
Robotnicy niewykwalifik.	31	47	17	0	5	45
Rolnicy	12	67	13	0	8	53
Pracujący na własny rach.	14	62	22	3	0	35
Bierni zawodowo						
Renciści	9	51	35	0	4	110
Emeryci	9	51	32	2	6	193
Uczniowie i studenci	20	56	19	1	3	78
Bezrobotni	35	44	16	1	3	117
Gospodynie domowe i inni	18	75	8	0	0	49
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	18	60	20	2	0	158
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	20	52	22	1	5	75
sekt. pryw. poza rolnict.	24	50	22	1	2	167
prywatnym gośp. rolnym	14	65	14	0	7	59
Dochody na jedną osobę						
Do 299 zł	25	53	16	0	5	141
300-399	26	50	22	0	2	66
400-599	19	58	19	0	2	194
600-800	14	58	24	2	3	162
Powyżej 800 zł	11	50	33	2	4	194
Ocena własnych war. mater.						
Złe	18	57	20	0	5	359
Średnie	18	55	24	1	3	393
Dobre	21	49	26	2	2	246
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	18	48	28	2	4	55
Raz w tygodniu	16	57	23	1	3	481
1-2 razy w miesiącu	19	58	20	1	2	150
Kilka razy w roku	20	55	21	1	2	208
W ogóle nie uczestniczy	26	36	29	2	7	99
Poglądy polityczne						
Lewica	17	55	26	1	1	198
Centrum	23	55	19	1	2	333
Prawica	9	56	32	2	2	229
Trudno powiedzieć	23	52	16	1	7	232

Tabela 2. Niezależnie od tego, jakie ostatecznie zapadną decyzje w sprawie wieku emerytalnego **kobiet**, w jakim wieku, Pana(i) zdaniem, powinny one przechodzić na emeryturę (pomijając osoby pracujące w warunkach szczególnie trudnych lub szkodliwych dla zdrowia)?
1 - W wieku 55 lat lub wcześniej; 2 - W wieku 60 lat; 3 - W wieku 65 lat;
4 - Powyżej 65 lat

	(%)					
	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	70	22	3	0	5	1000
Płeć						
Mężczyźni	68	23	4	0	5	476
Kobiety	72	22	2	0	4	524
Wiek						
18-24 lat	72	17	3	0	8	153
25-34	68	23	4	0	5	175
35-44	79	17	3	0	1	162
45-54	73	23	1	0	4	208
55-64	67	29	1	0	3	125
65 lat i więcej	62	27	4	1	6	176
Miejsce zamieszkania						
Wieś	75	20	2	0	4	366
Miasto do 20 tys.	62	30	2	0	6	128
20-100 tys.	76	20	1	0	4	196
101-500 tys.	68	22	4	1	5	194
501 tys. i więcej mieszk.	57	29	8	0	6	116
Wykształcenie						
Podstawowe	77	16	2	0	5	280
Zasadnicze zawodowe	82	14	1	0	3	253
Średnie	65	29	2	0	5	352
Wyższe	44	38	10	1	7	114
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	43	47	4	0	6	60
Prac. umysł. niż. szczebla	65	25	7	0	3	87
Pracownicy fiz.- umysł.	79	17	1	0	3	89
Robotnicy wykwalifikowani	85	8	1	0	6	82
Robotnicy niewykwalifik.	76	20	0	0	3	45
Rolnicy	80	15	1	0	4	53
Pracujący na własny rach.	62	28	7	0	3	35
Bierni zawodowo						
Renciści	68	25	2	0	5	111
Emeryci	64	28	3	1	5	193
Uczniowie i studenci	64	24	4	0	8	78
Bezrobotni	77	16	2	0	6	117
Gospodynie domowe i inni	88	12	0	0	0	49
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	68	26	4	0	2	158
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	69	24	1	0	7	75
sekt. prywat. poza rolnict.	71	22	3	0	4	168
prywatnym gośp. rolnym	77	19	1	0	3	59
Dochody na jedną osobę						
Do 299 zł	78	16	2	0	4	142
300-399	79	17	0	0	4	67
400-599	75	22	1	0	3	194
600-800	70	24	4	0	2	162
Powyżej 800 zł	55	32	6	1	7	194
Ocena własnych war. mater.						
Złe	74	20	2	0	3	360
Średnie	70	23	2	0	5	394
Dobre	65	25	4	0	6	246
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	68	24	4	0	4	55
Raz w tygodniu	73	23	1	0	4	481
1-2 razy w miesiącu	70	23	3	0	4	151
Kilka razy w roku	70	22	4	0	5	209
W ogóle nie uczestniczy	62	21	7	1	8	99
Poglądy polityczne						
Lewica	71	23	3	1	2	198
Centrum	73	21	2	0	4	335
Prawica	61	32	4	0	3	229
Trudno powiedzieć	77	14	1	0	8	232

Tabela 3. Pierwsze emerytury z nowego systemu będą dopiero za kilka lat, ale już dziś wiadomo, że jeśli kobiety będą przechodziły na emeryturę wcześniej niż mężczyźni, to emerytury kobiet będą dużo niższe niż emerytury mężczyzn. Czy, Pana(i) zdaniem: 1 - kobiety powinny, jak dotąd, przechodzić na emeryturę wcześniej niż mężczyźni, nawet jeśli otrzymywane przez nie świadczenia będą przez to niższe; 2 - kobiety powinny przechodzić na emeryturę w takim samym wieku jak mężczyźni, aby otrzymywane przez nie świadczenia były podobnej wysokości co świadczenia mężczyzn; 3 - powinno się umożliwić kobietom wybór przechodzenia na wcześniejszą niż mężczyźni, a przez to niższą emeryturę lub kontynuowania pracy do obecnego wieku emerytalnego mężczyzn, aby otrzymać podobną emeryturę

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	23	4	69	4	996
Płeć					
Mężczyźni	21	7	68	4	475
Kobiety	25	2	69	4	521
Wiek					
18-24 lat	12	6	78	4	152
25-34	16	4	77	3	174
35-44	20	4	73	3	162
45-54	27	4	65	4	207
55-64	34	3	59	5	125
65 lat i więcej	30	5	60	6	176
Miejsce zamieszkania					
Wieś	25	4	67	4	365
Miasto do 20 tys.	22	3	69	6	127
20-100 tys.	24	5	69	2	196
101-500 tys.	18	5	73	4	194
501 tys. i więcej mieszk.	24	6	68	2	114
Wykształcenie					
Podstawowe	29	4	59	8	280
Zasadnicze zawodowe	25	5	68	3	253
Średnie	21	4	72	3	350
Wyższe	11	6	83	0	113
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	7	8	85	0	60
Prac.umysł.niż.szczębla	24	4	68	4	87
Pracownicy fiz.- umysł.	18	0	77	5	87
Robotnicy wykwalifikowani	24	3	70	3	82
Robotnicy niewykwalifik.	24	5	67	3	45
Rolnicy	28	4	65	3	53
Pracujący na własny rach.	17	4	76	4	35
Bierni zawodowo					
Renciści	24	2	66	8	111
Emeryci	32	6	58	4	193
Uczniowie i studenci	9	10	76	5	78
Bezrobotni	18	5	74	3	116
Gospodynie domowe i inni	39	0	57	3	48
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	24	3	69	4	158
spółce właścicieli	17	1	80	2	75
prywatnych i państwa	16	5	75	4	166
sekt. pryw. poza rolnict.	28	5	64	3	59
prywatnym gośp. rolnym					
Dochody na jedną osobę					
Do 299 zł	23	5	67	5	141
300-399	28	5	65	3	66
400-599	25	4	68	3	193
600-800	25	5	68	2	162
Powyżej 800 zł	16	5	75	4	194
Ocena własnych war. mater.					
Złe	26	5	64	4	357
Średnie	21	4	70	5	394
Dobre	20	4	74	2	246
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	24	0	74	3	55
Raz w tygodniu	27	4	65	4	479
1-2 razy w miesiącu	16	4	73	6	150
Kilka razy w roku	22	3	71	4	209
W ogóle nie uczestniczy	16	11	69	4	98
Poglądy polityczne					
Lewica	23	4	68	4	198
Centrum	23	4	70	4	332
Prawica	19	6	74	1	228
Trudno powiedzieć	26	4	63	7	232